

סיכום כנס דב לאוטמן תשע"ח 2017

אתגרי החינוך לשותפות ולדמוקרטיה בישראל במרחב הלא פורמלי, צעירים ורשתות חברתיות

פורום דב לאוטמן למדיניות החינוך הנו פורום של אנשי עשייה וחינוך, שהוקם כדי לשמש זירה לדיון מעמיק בנושאים של מדיניות חינוך.

מטרתו העיקרית של הפורום היא לחתור לשינוי. להעלות את נושא החינוך לדמוקרטיה תוך ביסוס ערכים של שותפות, על סדר יומם של מקבלי החלטות, קובעי מדיניות ומובילי דעת קהל, תוך גיבוש המלצות מדיניות. (מצ"ב קישור לאתר הפורום: [כאן](#))

הפורום במהלך השנה האחרונה שם לו כמטרה להיות פורום מגיב ויוזם סביב הנושאים של חינוך לדמוקרטיה ולשותפות כדי ליצור שיח ערני סביב נושאים אלה.

כנס דב לאוטמן שהתקיים ב-26 בדצמבר 2017, ח' בטבת תשע"ח, עסק **בזירה של החינוך הבלתי פורמלי, והרשתות החברתיות ותרומתן לתפיסת השותפות והחינוך לדמוקרטיה בקרב בני נוער וצעירים.**

הכנס השנה הוא שיתוף פעולה של פורום השותפים קרן לאוטמן והאוניברסיטה הפתוחה בשותפות של עיריית רעננה, פנימה, ארגון יוצאי מרכז אירופה וקרן רש"י. הכנס התקיים במעמד כבוד נשיא המדינה, נציגי ציבור, אנשי אקדמיה, מערכת החינוך וארגוני החברה האזרחית.

לאורך הכנס פגשנו, הכרנו והקשבנו לאישיים שפועלים נקשר לחיבורים חברתיים מגוונים ברשתות החברתיות, בצה"ל, במרכזים הקהילתיים ובמכינות הקדם צבאיות.

בפתיחת הכנס הוצג **מחקר עמדות: חינוך לשותפות בקרב בני נוער במרכזים הקהילתיים בישראל**. המחקר נערך על ידי צוות מהמרכז היישומי לפסיכולוגיה של שינוי חברתי, במרכז הבינתחומי הרצליה, בראשות ד"ר מיכל רייפן תגר. במסגרת המחקר נבחנו עמדותיהם של מנהלי מרכזים קהילתיים בנוגע לחינוך לשותפות וגם ציפיותיהם מפעילות המרכזים שאותם הם מנהלים. המחקר בחן גם את הפערים בין העשייה בפועל במסגרת המרכזים הקהילתיים לבין ציפיות המנהלים ותפיסותיהם הסובייקטיביות את רצון הקהילה שבה ממוקם המרכז.

מטרת המחקר הייתה למפות את החסמים, הזרזים הפסיכולוגיים והמעשיים ולגבש תובנות והמלצות שיסייעו להתאים את עיצובן של יוזמות לשיפור חינוך לשותפות בערוץ זה של החינוך הבלתי פורמלי. (מצ"ב קישור לממצאי המחקר: [כאן](#))

אורלי גולדקלנג, רז פרויליך, אמירה מוסא, ד"ר מירב סדי נקר

ד"ר מיכל רייפן תגר

את תפקידו של צה"ל בחינוך לדמוקרטיה ולשותפות ביררנו במהלך הכנס באמצעות ראיון של מנחת הכנס אורלי גולדקלנג, סגנית עורך מקור ראשון עם ראש אכ"א ובאמצעות פאנל מעורר חשיבה בהנחיית האלופה במיל' אורנה ברביבאי.

אורלי גולדקלנג, אלוף מוטי אלמוז

אלופה במיל' אורנה ברביבאי, הרב אבי גיסר, רב גונדר בדימוס אורית אדאטו ופרופ' יגיל לוי

המושב השני עסק במכינות הקדם צבאיות . במושב הוצג מחקר איכותני שערכה החוקרת גלי שפיגל כהן. המחקר הציג את תמונת המצב של החינוך לערכי דמוקרטיה במכינות הקדם צבאיות, כפי שעלה מראיונות ראשי המכינות ובוגרי המכינות הקדם צבאיות בישראל. בהמשך להצגת ממצאי המחקר נערך פאנל בנושא בהנחיית יעל נאמן, מנכ"לית קרן לאוטמן.(מצ"ב קישור לממצאי המחקר: [כאן](#))

יעל נאמן, הרב משה הגר-לאו, יעל דומב, אירית ברוק

גלי שפיגל כהן

במסגרת העיסוק בזירה של החינוך הבלתי פורמאלי התקיים אי כנס - סדנאות שיתוף ידע חווייתיות שהדגישו ביטויים של חינוך לדמוקרטיה וחיים משותפים וזאת כדי ליצור במהלך הכנס תנועה, נראות, בחירה ומעורבות פעילה של באי הכנס במרחבים מגוונים. הסדנאות אפשרו במה לסיפורים אישיים, מיזמים ופרויקטים, במטרה להעלות את התהודה החיובית לעשייה זו, כדי להגביר את הווליום בשיח הציבורי, לעורר השראה ולהניע מקבלי החלטות אנשי חינוך, אקדמיה ועשייה לפעולה בתחומים אלה. (מצ"ב קישור לסדנאות : [כאן](#))

סדנת "לגדל את דור העתיד בחברה הערבית בין המצוי לרצוי"

סדנת ספוקנוער

הפרויקט "אמת היא חובה" הוא פרויקט בשיתוף פעולה עם הספוקנוער

הפרויקט הוא טרילוגיית שירים שנכתבו, נאמרו ונשמעו על ידי בני נוער - אמני ספוקן וורד, מקבוצות שונות בציבור הישראלי שכתבו את האמת שלהם והרגישו חובה לדבר אותה. במהלך הפרויקט בני הנוער עברו תהליך שמטרתו להעלות לשיח נושאים רגישים הקשורים בחיים משותפים ולתת ביטוי להבדלים שבין הקבוצות. השירים שחיברו הנערים צולמו והועלו במסגרת מיני-סדרה ברשתות החברתיות וזכו למאות אלפי צפיות.

בכנס הוצגו שני קטעי ספוקן וורד: "עגלות ריקות זה לא אמיתי" של גל ותמר וקטע אישי שנכתב על ידי נורהאן " גם וונדרוומן צריכה חופשה", לאחר תגובות אלימות כלפיה ברשתות החברתיות.

גל ותמר מבית הספוקנוער

נורהאן מבית הספוקנוער

"קולי ישמע" הוא שיר מקורי שכתבו והלחינו בני נוער שהשתתפו בפרויקט משותף של פורום דב לאוטמן, החברה למתנ"סים ומועדוני הווליום בישראל. במהלך השנה פותח **מיזם "יוצרים ביחד"** כמיזם חינוכי ארצי אשר הפגיש בין בני נוער הפעילים במרכזי הווליום ממגוון הקבוצות והקהילות של החברה הישראלית. על בימת הכנס הופיע הרכב המיזם בשירה מרגשת בשלוש שפות באנגלית, בעברית ובערבית בפני כבוד נשיא המדינה כאשר מילות השיר הדהדו את המסר הערכי שכתבו "ניסיתי להילחם לא הרמתי את ידי", בור עמוק נפער. כשנתחיל להתעסק בשירה ולא במלחמה קולי ישמע"

נושא הרשתות החברתיות הנו נושא נרחב ומאתגר בעת הזו. כיום הרשתות הן כיכר העיר החדשה שאחראיות מחד על מקרי הסתה, גזענות ו"שיימינג" ומאידך על מקרי תמיכה, הצלה ופיוס. בנוסף, הפכו הרשתות החברתיות בשנים האחרונות מרחב מרכזי בשיח הציבורי, החברתי והפוליטי. יותר ויותר קובעי מדיניות ודעה בישראל בוחרים בפלטפורמת הפייסבוק כדי לנהל קשר ישיר עם הציבור; בין השאר, הודות לנוחות ולזמינות הפלטפורמה, התפוצה המהירה והיכולת לעקוף במידה רבה את מנגנוני התקשורת הממוסדת.

המחקר **"שיח מטושטש: על מה חברי הכנסת (באמת) מדברים כאשר הם מדברים על ערכים דמוקרטיים ברשתות החברתיות?"** נערך על ידי ד"ר ענת בן-דוד וציפי לזר שואף, מהאוניברסיטה הפתוחה וממצאיו הוצגו על בימת הכנס. שיטת הניתוח במחקר התבססה על כלים לכריית מידע וביתוח טקסטואלי שפותחו במעבדה למדיה ולמידע של האוניברסיטה הפתוחה. לצורך הניתוח, חולצו ערכים דמוקרטיים וסוגיות מרכזיות ביותר מתוך דוח מבקר המדינה שעסק בכישלון יישום התכניות למניעת גזענות וחיים משותפים.

מאחר שמוכן כי הרשתות החברתיות משמשות מגבר של מה שקורה בחברה בישראל, בחרנו בהמשך הכנס לדון בנושא בפאנל "שבטים ברשת". במסגרת הדיון ביקשנו לבחון כיצד ניתן להשתמש במגבר הזה כדי לאחד ולא לפלג; לחזק ולא לבייש. איך לחבר בין הקבוצות המגוונות בחברה הישראלית – איך לחבר בין השבטים השונים שבה. (מצ"ב קישור לממצאי המחקר: [כאן](#))

אורלי גולדקלג, ציפי בורנשטיין, מעיין רובין (נועה פילטר), יפעת מור

ד"ר ענת בן דוד

מעורבות ושיתוף הפעולה של הקהל בכנס דב לאוטמן 2017 הוו מבחינתנו ערכים חיוניים שהתקיימו במהלכו בדרכים מגוונות – **בלוחות קנבס** שנתלו במסדרונות הכנס ונועדו כדי לשתף בדעות ועמדות של באי הכנס על סוגיות שונות, **בפעילות אינטראקטיבית** דרך הצגת ממצאי סקר **בסדנאות** חווייתיות **ובשאלות מן הקהל** במהלך הדיונים שנערכו על בימת הכנס. את בני הנוער ועולם הצעירים פגשנו בכנס בכל תהליכי העבודה, המיזמים ועל בימת הכנס באופן מעורר השראה.

בנושא זה אחד הסקרים שערכנו בשנה האחרונה הוא סקר עמדות של בני נוער בנושא: **חינוך לדמוקרטיה וחיים משותפים של מכון סמית**. הסקר הצביע על ממצאים מדאיגים בכמות ואיכות המפגשים של בני נוער מהקבוצות השונות בחברה בישראל, בכך שאחוז ניכר של בני הנוער היהודי לא דיברו מעולם עם בני נוער מהמגזר הערבי. הירידה בשיח נשקפה גם ברשתות החברתיות ובהשתתפות מועטה של בני נוער בפעילויות של החינוך הבלתי פורמלי כמו תנועות נוער, חוגים במתנ"סים, בתכניות מנהיגות למיניהן ועוד. (מצ"ב קישור לממצאי המחקר: [כאן](#))

לני מילוא, ארכאן ג'אמיס

שמאל אבואב, אטילה שומפלבי

בשנים האחרונות מתחזקת ההכרה בכוחן ובחשיבותן של מסגרות החינוך הבלתי פורמלי, כמענה לסוגיות ערכיות המאיימות על זהותה הדמוקרטית והפלורליסטית של החברה הישראלית, תפקיד של **רכז חיים משותפים למסגרות החינוך הבלתי פורמלי** מבקש להתמודד עם האתגרים העומדים בפני החברה, וזאת באמצעות המאפיינים ודרכי הפעולה הייחודיים להן.

מתוך הבנת חשיבותו וכוח השפעתו של החינוך הבלתי פורמלי, כינס הפורום קבוצת עבודה אשר הורכבה מאנשי מקצוע מובילים בשדה החינוך הבלתי פורמלי, וזאת במטרה לאבחן ולהציע המלצות לעיצובו ולהטמעתו של תפקיד הרכז. הקבוצה נפגשה במהלך כל השנה בהנחיית ד"ר ירון גירש והציעה את המלצותיה בנייר מדיניות שפורסם לקראת הכנס השנתי. **(מצ"ב קישור : כאן)**

כבוד נשיא המדינה ראובן (רובי) ריבלין, כיבד אותנו בנוכחותו במושב סיום חגיגי וחיזק בדבריו את התקווה הישראלית של כולנו לחיות יחד בסובלנות ובכבוד.

נשיא המדינה, ראובן (רובי) ריבלין

פורום דב לאוטמן נועד להמשיך את מורשתו של דב לאוטמן שלחם למען ערכיותה של החברה בישראל שנים רבות. צוואתו של דב כי חינוך הוא כלי להוביל שינוי חברתי משמשת עבור חברי הפורום השראה וחובה לפעול באחריות בתיקון עולם באמצעות חינוך שמבחינתו הוא "האמצעי הטוב ביותר לצמצום הפערים בחברה הישראלית".

כוונתנו להמשיך ולפעול באותה נחישות לעשייה משמעותית בקידום הערכים לחינוך לדמוקרטיה ולשותפות ביצירתיות, בשיתוף ובאחריות.

לני מילוא, מנהלת פורום דב לאוטמן

(לתכנית המלאה – כנס דב לאוטמן 2017 : כאן)